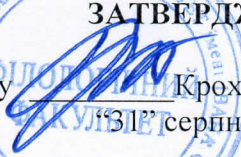

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Філологічний факультет
Кафедра теорії літератури та порівняльного літературознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету Крохмальний Р.О..
“31” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Соцреалістичний канон в українській літературі:
сучасне перепрочитання**

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>035.01 Українська мова та література</u> (назва спеціалізації)
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

2023-2024 навчальні роки

Робоча програма навчальної дисципліни для реалізації ДВВС **Соцреалістичний канон в українській літературі: сучасне перепрочитання.**

Розробник – **Федорів Уляна Миколаївна**, доцент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства, кандидат філологічних наук.

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства

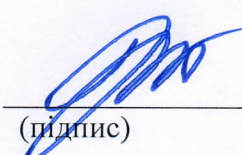
Протокол від “29” серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства

_____ (Гнатюк М. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму ухвалила Вчена рада філологічного факультету
Протокол від “31” серпня 2023 року № 1

“31” серпня 2023 року

Голова _____ (Крохмальний Р.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

**Опис навчальної дисципліни
«Соцреалістичний канон в українській літературі: сучасне перепрочитання»**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва) Спеціальність 035 Філологія <hr/> (шифр і назва)	За вибором студента	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2	Спеціалізація 035.01 Українська мова та література)	2-й	-й
Курсова робота – 0		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 90		4-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1:2,4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр</u>	16 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		58 год.	год.
		<i>ІНДЗ: -</i>	
Вид контролю: залік, поточне оцінювання			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання –
- для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вибірковий курс «Соцреалістичний канон в українській літературі: сучасне перепрочитання» належить до дисциплін, які сприяють фаховій підготовці філолога та готують до вузької наукової спеціалізації. Курс розрахований на студентів другого року навчання бакалаврату філологічного факультету. Він передбачає поглиблення знань з історії та теорії літератури, спонукає студентів замислитися над особливостями функціонування соцреалістичного канону в українській літературі, чинниками формування та механізмами його модифікації на проблемно-тематичному, жанровому та образному рівнях.

Мета курсу – спонукати студентів до цілісного теоретичного переосмислення усього тоталітарного досвіду в рамках української радянської літератури, навчити їх відчитувати знакові коди та підтексти одержавленого поля літератури.

Завдання:

- ознайомити студентів із основними концепціями інтерпретації поняття «літературний канон»;
- розглянути різновекторні підходи дослідження соцреалізму в сучасному літературознавстві;
- продемонструвати можливості «різничитання» соцреалістичних текстів у залежності від суспільних змін;
- навчити студентів самостійно мислити;
- розвивати вміння вести дискусію, обґрунтовувати власну позицію;
- виробити навички наукового літературознавчого аналізу художнього твору.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- ключові поняття і терміни, пов'язані з теорією літературного канону;
- особливості генези соцреалізму;
- основні фази функціонування соцреалістичного канону в українській літературі;
- специфіку трансформації та модифікації соцреалістичного канону української літератури на стилістичному та жанрово-тематичному рівнях;
- суть антропологічної концепції «нової людини» як засадничої для українського соцреалізму;
- основні типи «героїв» та «ворогів» як текстотвірні моделі в українській соцреалістичній літературі.

вміти:

- володіти термінологічним апаратом сучасної теорії літератури;
- характеризувати основні тенденції сучасного дискурсу про соцреалізм;
- аналізувати та інтерпретувати художні твори;
- здійснювати пошук інформації та застосовувати її на практиці;
- готувати та презентувати наукові доповіді та проекти;
- брати участь у дискусії, коректно відстоювати власну думку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соцреалізм як «творчий» метод та його компоненти (20 год)

Тема 1. Канон як проблема літературно-теоретичного дискурсу (2 год). Літературний канон: до історії поняття. Канон: «культурна грамати́ка» чи «інструмент соціальної домінації». Чинники формування літературного канону.

Практичне заняття №1

Особливості формування соцреалістичного канону української літератури: основні чинники та механізми впливу (2 год). Канон соціалістичного реалізму: основні напрями дослідження. Інституційна теорія літературного канону в контексті проблеми становлення соцреалізму. Ідеологія та літературна репрезентація. Проблема перерозподілу влади у літературі. Цензура як чинник формування літературного канону

Список рекомендованої літератури:

1. Агеєва В. Канон як мистецтво пам'ятати / Віра Агеєва // Сучасність. – 2010. – № 5. – С. 153–163.
2. Буття канону : збір. наук. пр. / Відділ слов'янських літератур Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; упор. Н. М. Сквіра ; відп. ред. П. В. Михед. – Ніжин: ФОП «Лук'яненко В. В.», 2016. – 424 с.
3. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ – початку ХХІ століття / Олена Галета. – К. : Смолоскип, 2015. – 640 с.
4. Гундорова Т. Літературний канон і міф / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2001. – № 5. – С. 15–24.
5. Павлишин М. Канон та іконостас / Марко Павлишин // Канон та іконостас : літ.-крит. статті / Марко Павлишин. – К. : Час, 1997. – С. 184–198.
1. Поліщук Я. Література як ідеологічний простір / Поліщук Ярослав // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія: Філологія. Випуск 19. – 2008. – С. 74–78.
6. Сивокінь Г. М. Методологічне значення канону в самосвідомості літературознавства / Г. М. Сивокінь // У вимірах сприймання: теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій / Г. М. Сивокінь. – К. : Фенікс, 2006. – С. 48–53.
7. Федорів У. М. Літературний канон: феномен культурної пам'яті чи інструмент соціальної домінації / У. М. Федорів // Питання літературознавства : наук. зб. / Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 13 (70). – С. 36–42.
8. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр / Софія Філоненко. – Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011. – 432 с.
9. Eaglton T. Criticism and Ideology: A Study in Marxist Literary Theory / Terry Eaglton. – London : Humanities Press, 1976. – 191 p.
10. Guillory J. Cultural Capital: The Problem of Literary Canon Formation / John Guillory. – Chicago; London : The University of Chicago Press, 1993. – 408 p.
11. Kermode F. Pleasure and Change: The Aesthetics of Canon / Frank Kermode / [ed. and Introd. by Robert Alter]. – Oxford : Oxford University Press, 2004. – 100 p.

12. Kolbas D. Critical Theory and the Literary Canon / Dean E. Kolbas. – Boulder, CO : Western Press, 2001. – 182 p.

Тема 2. Чинники формування літературного канону (2 год). Роль цензури в процесі канонізації соцреалістичних текстів. Самоцензура як крайній прояв цензури. Діяльність Головліту. Літературна критика, видавнича сфера, освітні програми, мода, скандал, конкурси, премії, нагороди та ін. чинники процесу (де)канонізації.

Практичне заняття №2.

Література з «роздвоєним обличчям»: проблема цензури/самоцензури/«зламу» (П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, М. Бажан). Поняття цензури в науково-теоретичному дискурсі. Самоцензура як крайній прояв владного контролю. Самоцензуrowаний Тичина: зміна обличчя (від «Сонячних кларнетів» до «Партія веде». «Вавилонський полон сталінізму» та поема «Похорон друга» П. Тичини. «Два Володьки»: трагедія В. Сосюри. Дія репресивної машини та право на «третє цвітіння» (М. Рильський). «Смерть Гамлета» та «внутрішній панцир» М. Бажана.

Список рекомендованої літератури:

1. Федорів У. Поле влади та літературний канон: до проблеми взаємодії / Уляна Федорів // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія філологічна. – 2008. – Вип. 44, ч. 2. – С. 15–22.
2. Федорів У. М. Цензура як чинник формування літературного канону / У. М. Федорів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія : Літературознавство. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – Вип. 39. – С. 356–360.
3. Кіш Д. Цензура – автоцензура / Данило Кіш ; [пер. з серб. А. Бондаря] // Ї : Незалежний культурологічний часопис. – 1999. – № 15 : Югославія. Косово. Європа. – С. 40–44.
4. Коцюбинська М. Корозія таланту: (болючі роздуми про поезію Павла Тичини і не тільки про неї) / Михайлина Коцюбинська // Радянське літературознавство. – 1989. – № 11. – С. 46–58.
5. Стус В. Феномен доби: сходження на Голгофу слави / Василь Стус. – К. : Знання, 1993. – 96 с.
6. Стех М. Очима культури. № 30. Павло Тичина: гра з дияволом? [Електронний ресурс] / Марко Роберт Стех // Zaxid.Net. – 2013. – 13 черв. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?ochima_kulturi_30_pavlo_tichina_gra_iz_diyavolom&objectId=1287239.
7. Моренець В. Без Тичини / Володимир Моренець // Сучасність. – 2000. – № 1. – С. 79–101.
8. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.
9. Харчук Р. Зміна обличчя: Павло Тичина [Електронний ресурс] / Роксана Харчук // ЛітАкцент. – 2010. – 13 лип. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2010/07/13/zmina-oblychchja-pavlo-tychyna>.

10. Касян Л. Г. Поет в умовах "заблокованої культури": аудіовізуальні "версії" біографії Павла Тичини (до 125-річчя від дня народження) / Л. Г. Касян // Архіви України. - 2016. - № 1. - С. 77-89.
11. Салига Т. «...Я був із собою в бою ... рвали душу мою два Володьки...» [Електронний ресурс] / Тарас Салига // Українська літературна газета. – 2013. – № 1 (85). – 11 січ. ; № 2 (86). – 25 січ. – Режим доступу: <http://litgazeta.com.ua/articles/yabuv-iz-soboyu-v-boyu-rvaly-dushu-moyu-dva-volodky/> ; <http://litgazeta.com.ua/articles/yabuv-iz-soboyu-v-boyu-rvaly-dushu-moyu-dva-volodky-2/>
12. Баран В. Цензура та ідеологічний контроль в Україні (1946 – 1960-ті роки) / Володимир Баран // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – Вип. 7. – С. 497–509.
13. Кіш Д. Цензура – автоцензура / Данило Кіш ; [пер. з серб. А. Бондаря] // Ї : Незалежний культурологічний часопис. – 1999. – № 15 : Югославія. Косово. Європа. – С. 40–44.
14. Агеєва В. П. Психоаналіз соцреалізму: лірика Максима Рильського періоду зламу / Агеєва В. П. // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 98 : Філологічні науки. – С. 11–24.
15. Панченко В. Від «Білих островів» до «Знака терезів» (поезія Максимам Рильського 1910-1932 рр.) // СіЧ. 2006. - №1 . – С. 3-14.
16. Бабак Г. Тексти Миколи Бажана 1920-1930-х рр. між авангардом та соцреалізмом. Див. : <https://www.academia.edu/11320883>
17. Панченко В. Панцир для Гамлета. Шляхи Миколи Бажана Див. : <http://incognita.day.kyiv.ua/panczir-dlya-gamleta.html>

Тема 3. Основні проблеми реінтерпретації соцреалістичного канону: різновекторність підходів (2 год). Основні етапи та локаційні центри дослідження соцреалізму. Пліуралістичність підходів у дискурсі про «радянське». Проблема *перепрочитання* та *переосмислення* соцреалістичної літератури.

Практичне заняття №3.

Основні проблеми реінтерпретації соцреалістичного канону: різновекторність підходів (2 год). Огляд основних праць дискурсу про «радянське» (на вибір студента - Андрей Синявський (Абрам Терц) «Що таке соціалістичний реалізм?», К. Кларк «Радянський роман. Історія як ритуал», «Соцреалістичний канон» (зб. за ред. Г. Гюнтера та Є. Добренка), В. Хархун «Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації» тощо).

Список рекомендованої літератури:

1. Захарчук І. Війна і слово: мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму / Ірина Захарчук. – Луцьк : Твердиня, 2008. – 407 с.
2. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.

3. [Бернадська Н. Канон соцреалістичного роману / Ніна Бернадська // Слово і Час. – 2005. – № 2. – С. 44–52.](#)
4. [Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2008. – № 4. – С. 14–21.](#)
5. Кандинська В. Деякі аспекти естетики соціалістичного реалізму / Віра Кандинська // На пошану пам'яті Віктора Китастого : зб. наук. праць / [упоряд. В. П. Моренець]. – К. : ВД «КМ Академія», 2004. – С. 274–282.
6. [Ксьондзик Н. В. Соцреалізм крізь призму класицизму / Ксьондзик Н. В. // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 98 : Філологічні науки. – С. 78–82.](#)
7. [Наливайко Д. Замітки щодо генези й типології соціалістичного реалізму / Дмитро Наливайко // Слово і Час. – 2008. – № 9. – С.46–52.](#)

Тема 4. Проблема генези й типології соціалістичного реалізму (2 год). Ідеологічна платформа соцреалізму. Естетичні параметри соціалістичного реалізму. Основні фази функціонування соцканону. Дві лінії генези. Соцреалізму як художня форма сталінського міфу

Практичне заняття № 4.

Між модернізмом та соцреалізмом: випадок Степана Тудор (2 год). «Соцреалізм – культура мутагенна» (Євгеній Добренко): особливості генези соціалістичного реалізму. Степан Тудор – «соцреалістичний модерніст». Роман «День отця Сойки» і сліди «Улісса». Проблема «внутрішнього роздоріжжя» в повісті «Молошне божевілля».

Список рекомендованої літератури:

1. Гундорова Т. Замість передмови, або Соцреалізм між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Українська драма 30-х рр. як модель масової культури та історія драматургії у постатях / Тетяна Свербілова, Людмила Скорина. – Черкаси : Маклаут, 2007. – С. 4–17.
2. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії / Тамара Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 284 с.
3. Гундорова Т. Літературний канон і міф / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2001. – № 5. – С. 15–24.
4. Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2008. – № 4. – С. 14–21.
5. Гундорова Т. Соцреалізм як масова культура / Тамара Гундорова // Сучасність. – 2004. – № 6. – С. 52–66.
6. Кандинська В. Деякі аспекти естетики соціалістичного реалізму / Віра Кандинська // На пошану пам'яті Віктора Китастого : зб. наук. праць / [упоряд. В. П. Моренець]. – К. : ВД «КМ Академія», 2004. – С. 274–282.
7. Кандинська В. Естетичні та ідеологічні параметри української соцреалістичної прози та драматургії 30-х-50-х років / Віра Кандинська // Молода нація. – 2005. – № 2. – С. 62–90.

8. Ксьондзик Н. «Естетична» теорія соціалістичного реалізму / Наталія Ксьондзик // Літературознавчі обрії. – 2010. – Вип. 18. – С. 109–115.
9. Ксьондзик Н. В. Соцреалізм крізь призму класицизму / Ксьондзик Н. В. // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 98 : Філологічні науки. – С. 78–82.
10. Медведюк Л. Теорія соціалістичного реалізму як канон реалізоцентризму / Людмила Медведюк // Слово і Час. – 2003. – № 12. – С. 13–19.
11. Наливайко Д. Замітки щодо генези й типології соціалістичного реалізму / Дмитро Наливайко // Слово і Час. – 2008. – № 9. – С.46–52.
12. Федорів У. До проблеми генези соціалістичного реалізму / Уляна Федорів // Spheres of Culture: Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. – Volume X. – Lublin : Maria Curie-Sklodovska University in Lublin, 2014. – S. 102 – 111.
13. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.
14. Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2008. – № 4. – С. 14–21.
15. Іваник С. Степан Олексюк – учень Казимежа Твардовського / Степан Іваник. – Львів : [б. в.], 2012. – 186 с.
16. Ільницький М. На перехрестях віку : у трьох книгах / Микола Ільницький. – Київ : Видавничий дім «Києво- Могиллянська академія». – 2008. – Кн. 2. – 703 с.
17. Приліпко І. Особливості розгортання інтелектуального дискурсу в романі С. Тудора «День отця Сойки» / Ірина Приліпко // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2011. – Вип. 35. – С. 466–473.
18. Тудор С. День отця Сойки / Степан Тудор // День отця Сойки : роман ; Марія : повість ; Оповідання / Степан Тудор ; Береза : повість ; Оповідання / Олександр Гаврилюк / [вступ. ст. Г. М. Сивоконя та М. М. Ільницького ; ред. тому Г. М. Сивокінь]. – Київ : Наукова думка, 1989. – С. 32–292.
19. Тудор С. Твори : в 2 т. Т. 1 / Степан Тудор. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. – 468 с.
20. Тудор С. Твори : в 2 т. Т. 2 / Степан Тудор. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. – 544 с.
21. Цегельник Я. Степан Тудор: життя і творчість / Я. Цегельник. – Київ : Дніпро, 1968. – 200 с. 29.
22. <https://zbruc.eu/node/52195>

Тема 5. «Нова людина»: канонізація радянського дитинства (2 год). Дитина як "біографічний проєкт" Дитяча література як "ретранслятор владної ідеології". "Одержавлення" дитячого простору. "Вірні ленінці": репрезентація образу дитини в українській соцреалістичній літературі.

Практичне заняття № 5.

Дитинство крізь соцреалістичні окуляри: образ радянської дитини (2 год). Соціалістичний реалізм та світ дитинства: інституалізація питання. Дитинство в тоталітарній системі: українські студії (знакові імена/праці/концепції). Літературна репрезентація образу радянської дитини: особливості трансформації (студентський проєкт).

Список рекомендованої літератури:

1. Захарчук І. Війна і слово: мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму / Ірина Захарчук. – Луцьк : Твердиня, 2008. – 407 с.
2. Бернадська Н. Канон соцреалістичного роману / Ніна Бернадська // Слово і Час. – 2005. – № 2. – С. 44–52.
3. Гогохія Н. Дитинство у тоталітарному суспільстві: „вірні лєнінці” радянської України у 1930-х роках. Режим доступу: <http://uamoderna.com/md/gogokhia-childhood-ussr-1930s>.
4. Філатова О. Дитяча книжка в ідеологічній системі координат [в:] „Науковий вісник. Філологічні науки. Збірник наукових праць. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського”, № 1 (15), 2015. С. 205–210. 18.
5. Філатова О. Соцреалізм і світ дитинства // Філатова О. Автор і текст у системі соцреалізму. – Миколаїв : Іліон, 2017. – С. 199-239.
6. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. Ніжин 2009. 508 с.
7. Водолага О. В. Дитяча періодика в контексті ідеологічного виховання радянських дітей у післявоєнній Україні (1945 – початок 1950-х рр.) / О. В. Водолага // Інтелігенція і влада. Серія : Історія. - 2011. - Вип. 23. - С. 157-164. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iiv_2011_23_20
8. Федорів У. Проблема модифікації образу дитини в радянській пригодницькій літературі / Уляна Федорів // Збірник наукових праць «Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)» / за ред. О. Філатової, 2018. – № 2 (22). – С. 69-76.

Змістовий модуль 2. Особливості трансформації соцреалістичного канону української літератури (12 год.)

Тема 6-7. Типологія «героїв» та «ворогів» у соцреалістичному тексті (4 год). Типи радянських героїв: герой-воїн, герой-робітник, герой-селянин, герой-партієць. Образ ворога як моделюючої фігури соцреалістичного тексту.

Практичне заняття № 6-7.

Типологія «героїв» та «ворогів» соцреалістичному тексті (презентація студентських проєктів) (4 год).

Список рекомендованої літератури:

1. *Studia Sovietica* : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. – Вип. 1 : Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму. – 297 с.
2. *Studia Sovietica* : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – Вип. 2 : Семіосфера радянської культури : знаки і значення. – 288 с.
3. *Studia Sovietica* : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – Вип. 3 : Хронологія радянської культури : гонстанти й трансформації. – 288 с.

4. Федорів У. «Головні герої» соцреалістичних текстів: герой-партієць / Уляна Федорів // «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика», 2017. – Вип. 27. – С.28-31.
5. Федорів У. «Пантеон радянських героїв»: образ героя-селянина в українській соцреалістичній літературі // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 2018. – № 4 (72). – С. 200-202.
6. Федорів У. Образ ворога як моделюючої фігури соцреалістичного тексту / Уляна Федорів // Збірник наукових праць «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. – 2016. – № 2 (36). – С. 257–261.
7. Федорів У. Репрезентація образу героя-воїна в українській соцреалістичній літературі // STUDIA UKRAINICA POSNANIENSIA, vol. VIII/2: 2020, pp. 107–117.
8. Філатова О. С. Від художньо-есетичної комунікації до дискурсу влади: траєкторія соцреалістичних трансформацій / О. С. Філатова // Літературознавчі студії : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 34. – С. 279–284.
9. Філатова О. Український «виробничий» роман: текст і контекст / Оксана Філатова // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія філологічна. – 2011. – Вип. 208. – С. 21–28.
10. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.

Тема 8. Жанрово-тематична трансформація соцреалістичного канону української літератури: особливості процесу(2 год). Перевідкривання заборонених тем та жанрові «новинки» соцреалізму. Нові «герої» та «вороги». Модифікація образу дитини в соцреалістичному тексті.

Практичне заняття № 8.

Підсумкове заняття. Виконання тестових завдань (2год).

Список рекомендованої літератури:

1. Бернадська Н. Український роман: теоретичні проблеми та жанрова еволюція / Ніна Бернадська. – К. : Академвидав, 2004. – 368 с.
2. Горнятко-Шумилович А. Проза Валерія Шевчука: традиційне і новаторське / Анна Горнятко-Шумилович. – Szczecin : Wyd-wo naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2001. – 168 с.
3. Ільницький М. Від епічності ... до епічності / Микола Ільницький // Дніпро. – 1981. – № 12. – С. 137–147.
4. Ільницький М. М. Багатогранність єдності: проблемно-стильові тенденції української радянської поезії / М. М. Ільницький. – К. : Дніпро, 1984. – 240 с.
5. Ільницький М. М. Людина в історії: сучасний український історичний роман / М. М. Ільницький. – К. : Дніпро, 1989. – 355 с.
6. Ільницький М. Схожість несхожого / Микола Ільницький // Література і сучасність. – К. : Рад. письменник, 1981. – Вип. 14. – С. 35–61.
7. Новиченко Л. Стильові складники багатства сучасної прози / Леонід Новиченко // Дніпро. – 1981. – № 7. – С. 135–145.
8. Онишко О. Реальність химерного / О. Онишко // Вітчизна. – 1982. – № 11. – С. 197–200.

9. Павлишин М. Канон та іконостас : літ.-крит. статті / Марко Павлишин ; [ред. Вал. Шевчук та ін.]. – К. : Час, 1997. – 447 с.
10. Стрельбицький М. Високий рік роману / Михайло Стрельбицький // Жовтень. – 1982. – № 1. – С. 105–113.
11. Фащенко В. В. Герой і слово: проблеми, характери і поетика радянської прози 80-х років / Василь Васильович Фащенко. – К. : Дніпро, 1986. – 211 с.
12. Федорів У. «Нова людина»: канонізація радянського дитинства / Уляна Федорів // Науковий вісник «Література. Діти. Час». – Львів : Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва, 2016. – С. 195-206.
13. Федорів У. Трансформоване дитинство: образ дитини в радянській пригодницькій літературі / Уляна Федорів // Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа : [зб. наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 22–23 вересня 2016 р.)] / [гол. ред. О. П. Новик]. – Бердянськ : БДПУ, 2016. – С. 166-168.
14. Філатова О. С. Від художньо-есетичної комунікації до дискурсу влади: траєкторія соцреалістичних трансформацій / О. С. Філатова // Літературознавчі студії : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 34. – С. 279–284.
15. Філатова О. Український «виробничий» роман: текст і контекст / Оксана Філатова // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія філологічна. – 2011. – Вип. 208. – С. 21–28.
16. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.
17. Studia Sovietica : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. – Вип. 1 : Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму. – 297 с.
18. Studia Sovietica : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – Вип. 2 : Семіосфера радянської культури : знаки і значення. – 288 с.
19. Studia Sovietica : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – Вип. 3 : Хронологія радянської культури : гонстанти й трансформації. – 288 с.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Соцреалізм як «творчий» метод та його компоненти												
Т1. Канон як проблема літературно-теоретичного дискурсу		2	2	-	-		-	-	-	-	-	-
Т2. Чинники		2	2	-	-		-	-	-	-	-	-

формування літературного канону												
Т3. Основні проблеми реінтерпретації соцреалістичного канону: різновекторність підходів		2	2	-	-		-	-	-	-	-	-
Т4. Проблема генези й типології соціалістичного реалізму		4	4									
Разом – зм. модуль 1		10	10	-	-		-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Особливості трансформації соцреалістичного канону української літератури												
Т5. «Нова людина»: канонізація радянського дитинства		2	2	-	-		-	-	-	-	-	-
Т6-7. Типологія «героїв» та «ворогів» у соцреалістичному тексті		4	4									
Т8. Жанрово-тематична трансформація соцреалістичного канону української літератури: особливості процесу		2	2	-	-		-	-	-	-	-	-
Разом – зм. модуль 2		6	6	-	-		-	-	-	-	-	-
Усього годин		16	16	-	-		-	-	-	-	-	-

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості формування соцреалістичного канону української літератури: основні чинники та механізми впливу	2
2	Література з «роздвоєним обличчям»: проблема цензури/самоцензури/«зламу» (П. Тичина, М. Рильський,	2

	В. Сосюра, М. Бажан)	
3	Основні проблеми реінтерпретації соцреалістичного канону: різновекторність підходів	2
4	Між модернізмом та соцреалізмом: випадок Степана Тудора	2
5	Дитинство крізь соцреалістичні окуляри: образ радянської дитини	2
6-7	Типологія «героїв» та «ворогів» у соцреалістичному тексті (презентація студентських проектів)	4
8	Підсумкове заняття. Виконання тестових завдань	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Канон як проблема літературно-теоретичного дискурсу	8
2	Основні проблеми реінтерпретації соцреалістичного канону: різновекторність підходів	10
3	Проблема генези й типології соціалістичного реалізму	10
4	Основні компоненти соцреалістичного тексту	10
5	Механізми стилістичної модифікації канону	10
6	Жанрово-тематична трансформація соцреалістичного канону української літератури: особливості процесу	10
	Разом	58

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється у формі оцінювання виступів на практичних (семінарських) заняттях, участі у дискусіях та презентації проектів. Курс закінчується заліком.

8. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Оцінювання роботи студента здійснюється за такою схемою:

1. Максимальна оцінка, яку може отримати студент, – 100 балів.
2. Робота студента протягом семестру оцінюється за такими показниками:
  - а) активність на практичних заняттях – 30 балів;
  - б) презентація індивідуально-дослідницької роботи – 20 балів;
  - в) виконання письмового тестового завдання – 20 балів;
  - г) залік – 30 (усна форма).
3. 3. Переведення в оцінку за 4-бальною шкалою здійснюється за такою схемою:

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка	Оцінка в	За національною шкалою
--------	----------	------------------------

<i>ECTS</i>	<i>балах</i>	<i>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</i>		<i>Залік</i>
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
C	71-80		<i>Добре</i>	
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
E	51-60		<i>Достатньо</i>	

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, практичні заняття та самостійна робота						Іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5	5	5	15	5	15		

9. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програми.
2. Плани практичних занять та методичні вказівки до їх виконання.
3. Матеріали до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи студентів.

10. Рекомендована література

1. [Ассман А. Простори спогаду: форми та трансформації культурної пам'яті / Аляйда Ассман ; \[пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Дороніна, О. Юдін\]. – К. : Ніка-Центр, 2012. – 440 с.](#)
2. [Бернадська Н. Канон соцреалістичного роману / Ніна Бернадська // Слово і Час. – 2005. – № 2. – С. 44–52.](#)
3. Бернадська Н. Український роман: теоретичні проблеми та жанрова еволюція / Ніна Бернадська. – К. : Академвидав, 2004. – 368 с.
4. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Гарольд Блум ; [пер. з англ. Р. Семківа]. – К. : Факт, 2007. – 720 с.
5. [Гундорова Т. Кітч і література. Травестії / Тамара Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 284 с.](#)
6. Гундорова Т. Літературний канон і міф / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2001. – № 5. – С. 15–24.
7. [Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном і авангардом / Тамара Гундорова // Слово і Час. – 2008. – № 4. – С. 14–21.](#)
8. Гундорова Т. Соцреалізм як масова культура / Тамара Гундорова // Сучасність. – 2004. – № 6. – С. 52–66.

9. Кандинська В. Деякі аспекти естетики соціалістичного реалізму / Віра Кандинська // На пошану пам'яті Віктора Китастого : зб. наук. праць / [упоряд. В. П. Моренець]. – К. : ВД «КМ Академія», 2004. – С. 274–282.
10. Кандинська В. Естетичні та ідеологічні параметри української соцреалістичної прози та драматургії 30-х-50-х років / Віра Кандинська // Молода нація. – 2005. – № 2. – С. 62–90.
11. [Ксьондзик Н. «Естетична» теорія соціалістичного реалізму / Наталія Ксьондзик // Літературознавчі обрії. – 2010. – Вип. 18. – С. 109–115.](#)
12. [Ксьондзик Н. В. Соцреалізм крізь призму класицизму / Ксьондзик Н. В. // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 98 : Філологічні науки. – С. 78–82.](#)
13. [Наливайко Д. Замітки щодо генези й типології соціалістичного реалізму / Дмитро Наливайко // Слово і Час. – 2008. – № 9. – С.46–52.](#)
14. [Павлишин М. Канон та іконостас : літ.-крит. статті / Марко Павлишин ; \[ред. Вал. Шевчук та ін.\]. – К. : Час, 1997. – 447 с.](#)
15. Соловій Г. Р. До питання теоретичного осмислення концепції читача у соцреалізмі / Соловій Г. Р. // Наукові записки НаУКМА. – 2003. – Т. 21 : Філологічні науки. – С. 30–35.
16. Філатова О. С. Від художньо-естетичної комунікації до дискурсу влади: траєкторія соцреалістичних трансформацій / О. С. Філатова // Літературознавчі студії : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 34. – С. 279–284.
17. [Філатова О. Іntenційність суб'єкта творчості у форматі імперативного канону соцреалізму / Оксана Філатова // Наукові записки ТНПУ. – 2001. – Вип. 31. Серія : Літературознавство. – С. 288–300.](#)
18. Філатова О. Український «виробничий» роман: текст і контекст / Оксана Філатова // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія філологічна. – 2011. – Вип. 208. – С. 21–28.
19. Філатова О. Український роман 20-30-х років ХХ століття: типологія авторської свідомості / Оксана Філатова. – Миколаїв : Іліон, 2010. – 484 с.
20. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації / Валентина Хархун. – Ніжин : ТОВ «Гідромакс», 2009. – 508 с.
21. Lahusen T. Socialist Realism in Search of Its Shores: Some Historical Remarks on the „Historically Open Aesthetic System of the Truthful Representation of Life” / Thomas Lahusen // The South Atlantic Quarterly. – 1995. – Vol. 94. – № 3. – P. 661–686.
22. Możejko E. Realizm socjalistyczny: Teoria. Rozwój. Upadek / Edward Możejko. – Kraków : Universitas, 2001. – 314 s.
23. Słownik realizmu socjalistycznego / [red. Zdzisław Łapiński, Wojciech Tomasik]. – Kraków : Universitas, 2004. – 448 s.
24. Socrealizm: fabuły – komunikaty – ikony / [red. Krzysztof Stępnik, Magdalena Piechota]. – Lublin : Wyd-wo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2006. – 668 s.
25. Studia Sovietica : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. – Вип. 1 : Ідеологічні та естетичні стратегії соцреалізму. – 297 с.
26. Studia Sovietica : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. – Вип. 2 : Семіосфера радянської культури : знаки і значення. – 288 с.

27. *Studia Sovietica* : збірник / [відп. ред. В. П. Хархун]. – К. : Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – Вип. 3 : Хронологія радянської культури : гонстанти й трансформації. – 288 с.
28. Tomasik W. *Inżynieria dusz: literatura realizmu socjalistycznego w planie «propagandy monumentalnej»* / Wojciech Tomasik. – Wrocław : Leopoldinum, 1999. – 216, [3] s.
29. Tomasik W. *Okolice socrealizmu: prawie tuzin szkiców* / Wojciech Tomasik. – Bydgoszcz : Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, 2009. – 192 s.